

ОСОБЛИВОСТІ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ

Анотація. Розглянуто сутність аналізу фінансового стану підприємства. Систематизовано та узагальнено етапи проведення фінансового аналізу малого бізнесу. Розроблено методику проведення аналізу фінансового стану малих підприємств.

Аннотация. Рассмотрена сущность анализа финансового состояния предприятия. Систематизированы и обобщены этапы проведения финансового анализа малого бизнеса. Приведена и разработана методика проведения анализа финансового состояния малых предприятий.

Annotation. The article examines the nature of the company financial condition analysis. The stages of financial analysis of a small business were systematized and generalized. Method of analysis of financial condition of small businesses were developed.

Ключові слова: фінансовий стан, фінансовий аналіз, фінансові показники, методика аналізу, етапи аналізу.

На сьогодні малі підприємства відіграють вагомую роль в економіці України. Розвинений малий бізнес забезпечує платоспроможний попит та сприяє зниженню соціального напруження. Наразі відсутні спеціальні стандарти та методики проведення аналізу фінансового стану суб'єктів малого підприємництва. Сучасні методики розроблені переважно для великих виробничих підприємств. Разом із тим, кількість українських малих організацій зростає. Таким чином, відсутність методичних положень щодо аналізу фінансового стану малих підприємств визначає практичну затребуваність та актуальність теми дослідження.

Питанням фінансового аналізу малих суб'єктів господарювання приділено увагу у працях таких українських та зарубіжних вчених, як: Гіляровська Л. Т., Савицька Т. В., Ковальова В. В., Баранова М. Т., Шеремета О. О., Мельник М. В. та ін. Не дивлячись на певну теоретичну та практичну розробленість питань фінансового аналізу, слід зазначити недостатню кількість та змістовність наукових методик для малих підприємств, що зумовило вибір даної теми та мети.

Метою цієї статті є узагальнення існуючих методики аналізу фінансового стану та розробка практичних рекомендацій і методичних положень проведення фінансового аналізу малих підприємств. Для досягнення мети передбачається:

визначити особливості аналізу фінансового стану малого бізнесу;

розробити комплексну методику проведення фінансового аналізу на малих підприємствах.

Стабільність підприємства у сучасних умовах багато в чому залежить від вмінь управлінського персоналу реально оцінити фінансовий стан своєї організації. Для цього необхідно володіти методикою аналізу діяльності підприємства та мати в наявності інформаційне забезпечення. Під час його використання можна не тільки зробити висновки про діяльність підприємства в минулому, оцінити перспективи розвитку та розробити заходи, спрямовані на підвищення ефективності його діяльності в майбутньому, а й оцінити ефективність фінансово-господарської діяльності загалом, вивчити і проаналізувати механізми управління власним капіталом та прибутком, що важливо для акціонерів підприємства, його потенційних інвесторів і партнерів по бізнесу.

Під час проведення фінансового аналізу малих підприємств можуть виникнути проблеми організаційного характеру: фінансова звітність малого бізнесу не є ідентичною зі звітністю середніх та великих підприємств за рахунок обраних систем оподаткування, отже, відповідно впливає на визначення фінансових результатів. Як наслідок, фінансовому спеціалісту необхідно провести аналіз фінансового стану на основі наявних даних, а для цього необхідно провести ряд коригувань [1]. Велика кількість показників фінансового стану підприємства призводить до ускладнення проведення аналізу, що не дозволяє зробити висновки щодо стану організації через важке зіставлення їх результатів.

Більшість авторів, які займаються проблематикою аналізу фінансового стану, в основу дослідження покладають інформацію Національних та Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. У сучасній науці існує велика кількість способів проведення аналізу та коефіцієнтів, які б характеризували діяльність підприємств, проте їх надлишок призводить до значних втрат часу та зниження оперативного аналізу, а також до неоднозначності у ході їх узагальнення. На думку автора, визначені показники, які розробляються для підприємства, слід скорегувати для суб'єктів малого підприємництва, а це, в свою чергу, передбачає їх скорочення [2], адже звітність малих суб'єктів господарювання скорочена та має значно менші масштаби даних, аніж великі промислові організації. Так, на відміну від великих підприємств, у малому бізнесі показники відрізняються один від одного. Наприклад, значення показника ліквідності зазвичай менше, а оборотності – більше, оскільки у зв'язку з малою чисельністю і високою оборотністю для малого підприємства характерна: висока продуктивність праці, високий рівень кредиторської, низький рівень дебіторської заборгованості. При цьому треба враховувати, що отримані позики часто є коштами власника бізнесу, що також може відобразитися на розрахунках показників. Слід

мобільністю даного бізнесу, а тому їх частка у всіх активах менше, ніж у середнього або великого підприємства такого ж виду виробництва. Тому розроблення методики має спиратися на такі етапи:

1) вибір об'єкта аналізу – обирається підприємство для дослідження, вивчаються особливості його діяльності, формується напрям аналізу та визначається вихідна інформація;

2) обробка вхідної інформації – проводиться обробка інформації та визначається форма її обробки;

3) формування методики – розробляються показники, за допомогою яких за нетривалий час можна якісно оцінити фінансовий стан підприємства, та які б відповідали вимогам комплексної характеристики стану малого бізнесу.

Під час аналізу фінансового стану необхідно спочатку провести експрес-аналіз фінансової звітності для виявлення головних проблем у діяльності малого бізнесу та значного звуження масштабів пошуку недоліків. Повний аналіз є більш глибоким аналізом, для його проведення пропонується методика, яка базується на системі показників, поданих у таблиці.

Таблиця

Показники аналізу фінансового стану малих підприємств

Показник	Методика розрахунку
Аналіз майнового становища	
Коеф. реальної вартості майна	(Основні кошти + Запаси) / Активи
Коеф. забезпечення власними оборотними коштами	Власні обігові кошти / Оборотні активи
Власні оборотні кошти	Оборотні активи – Короткострокові зобов'язання
Аналіз фінансової стійкості	
Коеф. фінансової стійкості	(Власний капітал + Довгострокові зобов'язання) / Баланс
Чисті активи	Активи, до розрахунку – Зобов'язання до розрахунку
Коеф. фінансової активності	Довгострокові та короткострокові зобов'язання / Власний капітал
Коеф. автономії	Власний капітал / Активи
Аналіз рентабельності	
Рентабельність активів	Чистий прибуток / Активи організації
Рентабельність власного капіталу	Чистий прибуток / Середньорічний розмір власного капіталу
Рентабельність послуг	Прибуток від продажу / Виручка
Рентабельність основної діяльності	Прибуток від продажу / Повна собівартість
Аналіз ліквідності та платоспроможності	
Аналіз абсолютної ліквідності	Найбільш ліквідні активи / Найбільш термінові зобов'язання
Аналіз швидкої ліквідності	Найбільш ліквідні активи + деб. заборгованість / Найбільш термінові зобов'язання
Аналіз поточної ліквідності	Оборотні активи / Найбільш термінові зобов'язання
Аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості	
Рівень деб. заборгованості	Деб. заборгованість / Оборотні активи
Рівень кред. заборгованості	Кред. заборгованість / Оборотні активи

Таким чином, надано методику проведення аналізу фінансового стану малих підприємств дозволить організації отримати повну інформацію про діяльність суб'єктів господарювання. Проте дане дослідження аналізу потребує подальшого вивчення для створення механізму та алгоритму його проведення, з метою підвищення ефективності прогнозування розвитку малого бізнесу.

Наук. керівн. Кондусова Л. Ф.

Література: 1. Гиляровская Л. Т. Анализ и оценка финансовой устойчивости коммерческого предприятия / Л. Т. Гиляровская, А. А. Вехорева. – СПб. : Питер, 2007. – 256 с. 2. Ендовицкий Д. А. Малое предприятие. 5 в 1: бухгалтер, налоги, документооборот, правовое сопровождение, анализ деятельности / Д. А. Ендовицкий, Р. Р. Рахматулина. – М. : Рид Групп, 2011. – 320 с. 3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 "Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва", затверджений наказом Міністерства фінансів України від 25.02.2000 р. № 39, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 15.03.2000 р. за № 161/4382 (із змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00>. – Назва з екрану. 4. Караванова Б. П. Мониторинг финансового состояния организации и предприятий / Б. П. Караванова. – М. : Финансы и статистика, 2012. – 46 с.